

A. POLŠAK

PROSLAVA 10-GODIŠNJICE HRVATSKOG
GEOLOŠKOG DRUŠTVA

CÉLÉBRATION DE DIXIÈME ANNIVERSAIRE
DE LA SOCIÉTÉ GÉOLOGIQUE CROATE

Na godišnjoj skupštini Hrvatskog geološkog društva, održanoj 17. II 1961., zaključeno je da se 10-godišnjica rada Društva obilježi svečanom proslavom. U tu svrhu izabran je odbor za proslavu u koji su, osim članova Upravnog odbora, ušli još neki članovi društva.

Proslava je održana 29. i 30. 9. i 1. 10. 1961. godine. Prvi dio proslave izveden je u velikoj predavaonici Fizičkog zavoda Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu. Prisutno je bilo oko 100 članova Hrvatskog geološkog društva, delegata i gostiju. Srpsko geološko društvo predstavljao je prof. dr Milan Luković, Slovensko Anton Grimšičar, Makedonsko Ivan Nestorovski, Geološko društvo NR Bosne i Hercegovine dr Fabijan Trubelja, a Crnogorsko geološko društvo Mihailo Vučinić. Kao gosti su prisustvovali u ime Hrvatskog prirodoslovnog društva predsjednik dr Zlatan Sremec, u ime Tehnološkog fakulteta u Zagrebu prodekan prof. inž. Ermin Teply, u ime Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu prodekan prof. dr Branko Maksić, a u ime Hrvatskog geografskog društva dr Radovan Bošnjak.

Svečanost je u 9 sati otvorila predsjednik Društva prof. dr Vanda Kochansky-Devidé, pozdravivši najprije delegate i članove bratskih geoloških društava, članove uprava srodnih društava, predstavnike i profesore Prirodoslovno-matematičkog i Tehnološkog fakulteta u Zagrebu, predstavnike Saveza studenata tih fakulteta, ostale goste, te sve prisutne članove Hrvatskog geološkog društva. Zatim je dr Vanda Kochansky-Devidé održala slijedeći prigodni govor:

Deset godina rada nekog društva nije veliko razdoblje. Tko znade, da je od prve geološke publikacije na našem jeziku — Vukotinovićevo prikaza »O petrefaktih uobće i o podzemnoj fauni i flori Susedskih laporah« — prošlo 115 godina, uz kontinuirani rad na geološkim naukama odonda do danas, mogao bi se začuditi, što se geolozi Hrvatske već mnogo prije nisu organizirali u stručno druš-

tvo. Glavni je tom razlog, što su naši geolozi, zajedno s predstavnicima drugih prirodnih znanosti još godine 1885. dakle pred 76 godina osnovali Hrvatsko prirodoslovno društvo, tada pod nazivom Hrvatsko naravnoslovno društvo. Prvi predsjednik društva bio je zoolog i paleontolog Spiridion Brusina, potpredsjednik geolog Đuro Pilar, a blagajnik geolog i paleontolog Dragutin Gorjanović-Kramberger. Među redovitim članovima društva nalazimo prigodom osnivanja osim spomenutih članova odbora još Miju Kišpatića, tada profesora Velike realke i istovremeno docenta Sveučilišta; Andru Mohorovičića, učitelja nautičke škole u Bakru; Vjekoslava Štreina, asistenta Geološko-mineraloškog muzeja; Georgija Zlatarskog, državnog geologa iz Sofije i Jovana Zujovića, profesora Velike škole u Beogradu.

Da su geolozi bili uvijek među najaktivnijim članovima društva, vidi se po tom, što su zauzimali istaknuta mjesta u odboru. Tako je npr. Gorjanović bio niz godina blagajnik, odbornik i predsjednik, Ferdo Koch odbornik, Fran Šuklje tajnik, Josip Poljak tajnik, Fran Tučan dugogodišnji predsjednik itd.

U pedesetak svezaka Glasnika Hrvatskog prirodoslovnog društva između godine 1886. i 1938. objavljeno je 145 geoloških rasprava, što znači više nego iz drugih prirodoslovnih znanosti.

Prema tome, iako naše geološko društvo slavi danas tek svoju 10-godišnjicu, u stvari nastavlja tradiciju društvene aktivnosti, koja traje već 76 godina.

Na osnivanju Hrvatskog geološkog društva počelo se raditi u proljeće g. 1951. 25. svibnja sastavljena su pravila, koja su potvrđena 10. studenoga. Osnivački odbor, pod predsjedanjem prof. dr. Josipa Poljaka, sazvaio je osnivačku skupštinu 22. prosinca 1951. u bivšoj predavaonici mineralogije i geologije u Demetrovoj ul. 1. Na toj je skupštini bio izabran prvi stalni odbor s prof. dr. Marijanom Salopekom kao predsjednikom i iznesen program rada.

Dozvolite mi da sada izložim kratki pregled rada društva kroz proteklih 10 godina:

Već iduće, 1952. godine, na prijedlog direktora Zavoda za geološka istraživanja, Josipa Ogulince, Geološki vjesnik, glasilo Zavoda, postaje ujedno i glasilo Hrvatskog geološkog društva, jer su svi članovi redakcionog odbora i gotovo svi autori ujedno i članovi Hrvatskog geološkog društva.

Prva veća manifestacija našeg društva bila je organizacija I savjetovanja geologa FNRJ, koje se održalo u ovoj dvorani od 25-27. veljače 1952. Na tom je savjetovanju održano 10 referata s obilnom diskusijom te doneseni među ostalim ovi važni zaključci: osnivanje Saveza geoloških društava Jugoslavije, osnivanje Sekcije za izradu regionalne geološke karte, koja će donijeti propise o organizaciji geološkog kartiranja, sadržini i formi geološke karte, rezolucija o nastavi geologije na srednjim školama, nadalje odluke o kadrovima, o publikacijama i o dozvoli korištenja dokumentacionog materijala.

Znamo da su gotovo svi ovi zaključci provedeni u djelo: Tako je Hrvatsko geološko društvo u martu 1952. predložilo nacrt Statuta saveza, koji je raspravljen u svim republičkim društvima i uz neke manje izmjene g. 1953. prihvaćen. Standard geološke karte Jugoslavije je također izrađen i već se radi po njemu. Samo rezolucija o potrebi nastave geologije na srednjim školama nažalost nije prihvaćena sa strane odlučujućih faktora. Unatoč mnogim kasnijim intervencijama sa strane našeg društva te pojedinih članova, osobito prof. Tućana, kao i drugih republičkih društava, geologija je ukinuta u srednjoj školi.

Godine 1956. 24. i 25. listopada Hrvatsko geološko društvo je organiziralo proslavu 100-godišnjice rođenja našeg poznatog geologa i paleontologa Dragutina Gorjanovića-Krambergera. Na svečanoj akademiji predavali su prof. Herak o Gorjanovićevoj naučnoj djelatnosti, a prof. Ožegović o Gorjanovićevom životnom putu. Priređena je prigodna Gorjanovićeva izložba, zatim izlet društva u Krapinu, gdje je na nalazištu pračovjeka postavljena nova spomen-ploča i imenovana jedna od glavnih ulica Gorjanovićevim imenom. Osim toga geološko društvo postavilo je ploču na Gorjanovićevu grobu, publicirana je kompletna bibliografija Gorjanovićevih radova i članaka o Gorjanoviću, izdana prigodna poštanska omotnica i žig. Dr. Kallay je održao predavanje o Gorjanovićevom radu u Zboru liječnika, prof. Herak u Narodnom sveučilištu, a Kockan-sky - Devičić dva predavanja na izložbi. Izašli su članci u dnevnoj štampi, osvrt na radiju i dr.

Osim ovih većih akcija društvo je priređivalo svoje redovite stručne sastanke, sjednice, skupštine i plenuma. Na stručnim kolokvijima održano je ukupno 108 predavanja na 77 sastanaka. Od godine 1956. društvo se podijelilo u dvije sekcije: geološko-paleontološku i mineraloško-petrografsku, pa su samo neka predavanja bila i dalje zajednička za obje sekcije. Većina predavanja su bili originalni naučni prilozi. Bilo je i referata o važnim publikacijama, kongresima, putovanjima i o terenskom radu, ako se radilo u stranim zemljama (Burma, Egipat, Sirija, Etiopija i dr.). Vođene su i diskusije o stručnoj terminologiji. Većinu predavanja održali su članovi našeg društva, a bilo je i gostiju iz drugih republika (inž. Ramović iz Sarajeva, prof. Karamata iz Beograda) te iz stranih zemalja (inž. Malagaire — Paris, prof. Potonié — Krefeld, prof. Guentheri docent Schäfer — Kiel, prof. Kularatnam — Ceylon).

Na plenumima se raspravljalo o Savezu geoloških društava i o Statutu Saveza, o standardu geološke karte, o liku stručnjaka i nastavnim planovima, o tituli doplomiranih geologa, o redakciji i štampanju Geološkog vjesnika itd.

Geološko društvo organiziralo je ekskurzije za svoje članove na naftno polje Križ kod Ivanić-grada, na HE Gojak, u rudnik Mežicu i u posjet Ljubljanskim geološkim ustanovama.

Broj redovitih članova društva iznosio je pred 10 godina 41, a danas 132 člana.

Kako vidimo, pred nama je perspektiva naglog širenja društva. Geološki vjesnik, koji je pred deset godina izlazio u dvobrojevima, za po dvije godine zajedno, sada mora prijeći na izlaženje dva puta godišnje zbog preobilja materijala. Moramo nastojati da tako ostane i dalje, kao i da uz veći izbor ljudi podignemo i kvalitet geoloških radova.

Usporedimo li desetgodišnji rad HG društva s prvom etapom društvene aktivnosti pred 76 godina nameću nam se neke analogije.

U 1885. godini, u vrijeme osnutka Hrvatskog naravoslovnog društva Vukotinić je objavio već oko 75 stručnih članaka u kojima nastoji istaknuti penetraciju prirodnih znanosti u sva područja ljudske djelatnosti; Gorjanović-Kramberger piše rasprave o fosilnim ribama i istovremeno radi na geologiji Hrvatske, Kišpatić prvi uvodi kod nas mikroskopske metode u petrografsku istraživanja i bavi se uspješno popularizacijom nauke, a Brusina šokira tanki sloj hrvatske inteligencije svojim govorima i spisima o majmunskom porijeklu čovjeka.

S onim prvim zanosom nekolicine naših starih prirodoslovaca možemo usporediti elan naših geologa pred 10 godina. Nakon što se poslije oslobođenja najprije nastojalo na svestranoj popularizaciji naučnih dostignuća, u drugoj se etapi, u vrijeme osnivanja Hrvatskog geološkog društva, ističe važnost nauke, a osobito njena veza sa zadacima na obnovi i podizanju zemlje i užurbano se radi na dostizanju nivoa nauke, kakav je u bogatijim i ratom manje pogođenim zemljama. Tom cilju služi i tadašnje osnivanje Hrvatskog geološkog društva.

Želim da Hrvatsko geološko društvo, koje je dosada povezivalo članove, koje je omogućavalo članovima, da svoj rad prikažu drugovima u struci prije nego su ga dovršili za publiciranje, koje je poticalo članove na rad, suradnju i diskusije, povećavalo stručno obrazovanje članova i istupalo kao zajednički forum u općim pitanjima izvan problematike pojedinih geoloških ustanova, nastavi i ubuduće takvim radom i još opsežnijim i intenzivnijim te pridonese sa svoje strane procvatu geološke nauke u Hrvatskoj.

Nakon otvorenja skup je pozdravio u ime Hrvatskog prirodoslovnog društva predsjednik dr Zlatan Sremec, zaželimši dalji napredak društva i naglasivši veliku ulogu stručnih društava u širenju naprednih ideja u nauci i njihovu važnost za razvoj stručnih kadrova potrebnih našoj zajednici. Zatim su pozdravili proslavu delegati društava iz drugih Republika, zaželimši također uspjeh u radu Hrvatskog geološkog društva. Oni su potcrtali dosadašnju plodnu suradnju geologa iz Narodne Republike Hrvatske s geolozima drugih Republika. Nakon toga kraćim govorima skup su pozdravili prodekan Tehnološkog fakulteta u Zagrebu prof. inž. E. Teply, prodekan Prir. mat. fakulteta prof. dr B. Maksić, te predstavnik Hrv. geografskog društva dr R. Bošnjak, zaželimši dalji napredak Hrvatskog geološkog društva.

Nakon pozdravnih govora predsjednik društva se zahvalila na pozdravima i lijepim željama. Zatim je saopćila zaključka Upravnog odbora sa sjednice od 3. 3. 1961., da se za počasne članove društva izaberu prof. dr Josip Poljak, predsjednik Inicijativnog odbora HGD-a i prof. dr Marijan Salopek, prvi predsjednik HGD-a, zbog njihove dugogodišnje djelatnosti na polju geologije i zasluga za razvoj Hrvatskog geološkog društva. Izabrani počasni članovi zbog bolesti nisu prisustvovali, pa će im diplome uručiti delegacija Upravnog odbora.

U istoj dvorani održana je i izložba geološke fotografije. Bilo je izloženo pedesetak što pojedinačnih amaterskih snimki, što panoa s više slika srodne problematike iz najrazličitijih geoloških struka. Organizaciju izložbe vodio je K. Sakač.

Na dugom stolu u dvorani bile su izložene geološke publikacije Hrvatske u 10 godina: Geološki časopisi, časopisi koji sadrže i geološke rasprave, udžbenici i priručnici, kongresne publikacije i spomenice, separati štampani u zemlji koji nisu sadržani u izloženim časopisima, separati štampani u inozemstvu, te popularno znanstvena literatura. Izložena je bila i kartoteka Geološke bibliografije Hrvatske 1951 — 1961., koju su izradili V. Kochansky-Devidé i M. Malez.

Nakon pauze slijedila su predavanja o razvoju pojedinih grana geologije i geofizike u periodu od 1951 — 1961. na području NRH. Prije podne su održana slijedeća predavanja¹:

Prof. dr Milan Herak: Razvoj geologije

Prof. dr Miroslav Tajder i doc. dr Stjepan Ščavničar: Razvoj petrologije i mineralogije

Prof. dr Vanda Kochansky-Devidé: Razvoj paleontologije

Poslije podne održana su predavanja:

Prof. dr inž. Ivan Jurković: Rezultati naučnih istraživanja rudnih ležišta

Direktor inž. Josip Vučković i inž. Radovan Filjak: Rezultati istraživanja na naftu i razvitak naftne industrije

Prof. dr inž. Josip Baturić: Uloga geofizike u geološkim istraživanjima

Na večer istog dana održana je zajednička večera u »Gradskom podrumu« u Zagrebu, kojoj je prisustvovalo 60 članova, delegata i gostiju. U toku večere nazdravio je prisutnima prof. dr F. Ožegović, prof. dr M. Luković, te prof. inž. E. Teply.

Geološka ekskurzija u okviru proslave održana je 30. 9. i 1. 10. 1961. u kojoj je učestvovalo 50 osoba. Stručna geološka tumačenja u toku ekskurzije dali su geolozi Dragutin Šikić, Ante Polšak i Martin Turk.

¹ Sva navedena predavanja štampana su u ovom broju Geološkog vjesnika nakon Izvještaja o proslavi osim predavanja I. Jurkovića koje je prošireno i uvršteno među rasprave.

U prvom dijelu ekskurzija je prošla kroz Gorski Kotar, gdje su objašnjene glavne geološke karakteristike doline rijeke Kupe kod Skrada i područja Omladinskog jezera kod Lokava. Preko Rijeke ekskurzija je zatim krenula na Učku, odakle se pruža idealni pogled na tektonski vrlo interesantno područje Čičarije i prostrani Pazinski paleogeni basen. Ovdje su protumačene geološke karakteristike i prikazna geološka dokumentacija izvršenih istraživanja na tom području. U daljem toku puta ekskurzija je preko Boljuna i Cerovlja stigla u Pazin. Tamo su učesnici razgledali kamenolom u izdancima eocenskog konglomerata i prikazan im je stratigrafski razvoj paleogenih naslaga Istre. Zatim su pregledani izdanci gornjokrednog rudistnog vapnenca i objašnjene geološke karakteristike zapadno-istarske jursko-kredne antiklinale, na području koje se kretao dalji put ekskurzije preko Baderne do Poreča. Također je dato kratko tumačenje o znamenitoj Pazinskoj fojbi, koja je interesantna osobito u hidrogeološkom pogledu.

Slijedeći dan, 1. septembra, posjećena je Eufrazijeva bazilika u Poreču, koja je u geološkom pogledu interesantna zbog prisustva morem natopljenih mozaika, koji ukazuju na mlada epirogenetska gibanja na tom području.

U daljem toku ekskurzije učesnici su se zadržali u Limskom kanalu, gdje im je prikazana geološka geneza tog kanala, a zanimljivo izlaganje s obzirom na glasovito uzgajalište oštriga u tom kanalu, dao je član Instituta za oceanografiju i ribarstvo u Splitu Slobodan Alfirević.

Ekskurzija se zatim dulje vremena zadržala u Rovinju na području istražne bušotine na naftu poduzeća Naftaplin iz Zagreba. Nakon razgledanja samog bušačeg postrojenja geolog Martin Turk je iznio dosadašnje rezultate te bušotine, te demonstrirao primjerke jezgara i isplake što je pobudilo velik interes učesnika ekskurzije.

Ekskurzija se nakon toga uputila preko Zminja i Raše do Plomin-skog kanala. Tamo je ukratko prikazana stratigrafska i tektonska grada Labinskog ugljenog basena i južnih dijelova Učke. U okviru toga izložena je i geološka problematika i perspektive tog ugljenosnog baseña.

Ekskurzija se zatim preko Rijeke vratila u Zagreb.

Hrvatsko geološko društvo se ovom prilikom zahvaljuje svima onima koji su u bilo kojem pogledu pomogli izvođenje proslave. Tako je poduzeće Naftaplin iz Zagreba kao pomoć za izvođenje proslave dodijelilo 150.000 dinara i dalo na besplatnu upotrebu jedan autobus i jedan manji automobil za prijevoz učesnika ekskurzije i odobrilo upotrebu Sindikalnog odmarališta za prenoćište. Nadalje je Institut za naftu iz Zagreba dodijelio novčanu pomoć od 50.000 din., a Institut za geološka istraživanja dao za izvođenje ekskurzije dva automobila.